

Anbefalinger fra Energisparerådet til at effektivisere kommunernes energiforbrug

Energisparerådet er et uafhængigt råd nedsat af klima-, energi- og forsyningsministeren til at rådgive ministeren i forbindelse med tilrettelæggelsen og gennemførelsen af den samlede energispareindsats.

Rådets medlemmer er Aalborg Universitet, BAT-Kartellet, CONCITO, Danske Arkitektvirksomheder, Dansk Energi, Dansk Erhverv, Dansk Fjernvarme, Dansk Industri, De Frie Energiselskaber, Drivkraft Danmark, EjendomDanmark, Energiforum Danmark, Fagbevægelsens Hovedorganisation, Forbrugerrådet Tænk, Foreningen af Rådgivende Ingeniører, KL, Landbrug & Fødevarer, Roskilde Universitet, Rådet for Grøn Omstilling, SMV Danmark, Synergi, TEKNIQ Arbejdsgiverne, VedvarendeEnergi og VELTEK.

Resumé

Energisparerådet foreslår en række tiltag, der kan sætte skub i den grønne omstilling i kommunerne.

*Anbefalingerne støttes bredt af rådets medlemmer med undtagelse af KL, som står uden for anbefalingerne. Derudover er der enkelte anbefalinger markeret med *, der ikke støttes af samtlige øvrige medlemmer af rådet. Dissens fremgår af de uddybende afsnit.*

Energisparerådet anbefaler overordnet følgende:

- *Anlægsloftet: Skab klarhed over muligheder for kommunale energirenoveringer*
- *Udvidelse af 3 % energirenoveringsraten til også at gælde kommunale og regionale bygninger*
- *Krav om kommunal energiledelse, bl.a. indeholdende følgende elementer*
 - *Krav om energi- og indeklimateftersyn af alle kommunale bygninger, hvor energieftersynet bygger på EU-kravene til større virksomheder*
 - *Krav om central databaseret energistyring af energiforbruget, bl.a. med erfaring fra Aarhus-modellen*
- *National benchmark af samtlige kommuners energiforbrug ud fra kommunernes datastyringsmodeller og lettere adgang til data*
- *Aftale om at den kommunale bygningsmasse inden 2030 skal løftes op på minimum energimærke C **
- *Øgede krav til indeklimate og udarbejdelse af indeklimatehandlingsplaner*

1. Baggrund

1.1. Energirenovering af den kommunale bygningsmasse har flere positive effekter. Først og fremmest er det et omkostningseffektivt virkemiddel i den grønne omstilling, der kan være med til at reducere behovet for udbygningen af den grønne energi og fortrænge den sorte, og sikre vi når i mål hurtigst muligt med vores klimaambitioner. Derudover kan energirenovering af kommunernes bygninger være med til at reducere de løbende bygningsdriftsudgifter for kommunerne. Og sikre et bedre indeklima i de offentlige velfærdsbygninger, som øger børns indlæring, og sundheden og trivslen blandt kommunernes medarbejdere og brugere.

- 1.2. Opvarmning, drift og opførelse af den danske bygningsmasse står for ca. 40 % af landets energiforbrug og 30 % af udledningen af drivhusgasser. Vi bør derfor sætte ind overfor det store energispild, som opstår blandt andet fra bygninger i dårlig stand. En ældre bygning kan bruge helt op til 20 gange mere energi sammenlignet med et nyt bygget hus (Statens Byggeforskningsinstitut).
- 1.3. Kommunerne står for 79 % af de offentlige ejendomme. Der er et stort vedligeholdelseefterslæb i kommunerne, hvor kun ca. 30 % af bygningsmassen har et godt til nogenlunde energimærke (A-C) og ca. 70 % har et dårligt (D-G). Derudover er ca. 65 % af de eksisterende bygninger opført før 1980.
- 1.4. Der kan spares for 200.000 ton CO₂ årligt, hvis de kommunale bygninger blev hævet med to energiklasser¹. Derfor er det nødvendigt at støtte og løfte kommunernes indsats, hvilket bl.a. bør adresseres i en kommende økonomaftale.
- 1.5. Krav til kommunerne på dette område bør indføres på en måde, så det er samfundsøkonomisk og privatøkonomisk rentabelt. Der vil således være behov for analyser, der undersøger omfang, omkostninger og rentabilitet.

2. anbefalinger til aftaler med kommunerne

Anlægsloftet: Skab klarhed over muligheder for kommunale energirenoveringer

- 2.1. Staten bør have fokus på at fjerne væsentlige barrierer i forbindelse med kommunale energirenoveringer: Definitionen i forbindelse med anlægsloftsundtagelse af energirenovering skal opdateres, da den i dag mangler væsentlige energirenoveringsteknologier.
- 2.2. Derudover skal reglerne for energirenovering, og hvad der er undtaget anlægsloftet og lånedeponeringsreglerne klart beskrives fra statslig side, således alle kommuner har fuldt kendskab til mulighederne for energibesparende tiltag, som er undtaget anlægsloftet, og reglerne ikke er op til fortolkning i de enkelte kommuner, som tilfældet er i dag.
- 2.3. Det samme gælder reglerne vedrørende brugen af private tredjeparts aktører (fx ESCO, EPC eller andre partnerskabsformer), som heller ikke tæller med i anlægsloftet eller lånedeponeringsreglerne, men som der også hersker stor usikkerhed om og variation i praksis på tværs af kommunerne.
- 2.4. Ovenstående vil muliggøre et grundlæggende løft af den kommunale bygningsmasse gennem øget vedligeholdelse, kvalitetsforbedringer og et bedre indeklima. Fjernelse af disse barrierer for finansiering af renoveringsindsatsen i kommunerne bør samtidig følges op af øgede krav til kommunernes renoverings- og energieffektiviseringsrate. Staten bør have fokus på at fjerne oplevede barrierer i forbindelse med kommunale energirenoveringer.

¹ Dansk Byggeri, Byggeriets Energianalyse 2019 2019: https://www.danskindustri.dk/siteassets/di-dansk-byggeri/analyse-og-politik/klima-energi-og-baredygtighed/baredygtighed/baredygtig-energi/klausuleret-byggeriets-energianalyse_2019_samlet.pdf

Reglerne og mulighederne skal klart beskrives, så alle kommuner har fuldt kendskab til mulighederne for energibesparende tiltag uden for anlægsloftet.

3 %-renoveringskrav

- 2.5. Det nuværende 3 %-energirenoveringskrav til staten fra EU (energieffektivitets-direktivets art. 5) bør udbredes til også at gælde kommuner og regioner. Forslaget vil fremme et fokus på energieffektiviseringer i langt hovedparten af den kommunale og regionale bygningsmasse, der ikke er nybyggeri, og som ofte har dårlige energimærker.

Energiledelse

- 2.6. Der bør være et klart fokus på energiledelse i kommunerne, hvor der arbejdes systematisk med data om energiforbrug, screening af bygninger, handlingsplaner, evalueringer og løbende opfølgning. Det kan sikre betydelige og meget omkostningseffektive energibesparelser. Desværre har mange kommuner hverken adgang til energidata af høj kvalitet, de rette digitale værktøjer eller den kompetenceudvikling, der skal til for at lave aktiv energiledelse og energistyring
- 2.7. Professionel energiledelse med en systematisk tilgang til energieffektiviseringer og forbedring af kvalitet og indeklimate kan bidrage til at kommunen foretager rentable energieffektiviseringer og indeklimateforbedringer. Hvis kommunerne ikke selv har tilstrækkelig kapacitet inden for de forskellige discipliner i energiledelsen bør de samarbejde med private aktører, der kan understøtte en god energiledelse.
- 2.8. Det er i dag et EU-krav, at virksomheder over 250 ansatte skal lave systematisk gennemgang af energiforbruget. Kommunerne bør, som en del af deres energiledelse løbende gennemgå bygningsmassen for at identificere rentable energieffektiviseringer. Dette bør tænkes sammen med energimærkningsordningen. Værdien af samtidige forbedringer i vedligeholdelse og indeklimate skal medregnes.
- 2.9. Derudover er der brug for at få identificeret hvilke data, der er brug for, for at kommunerne kan lave aktiv energistyring samt fremme og udvikle gode digitale værktøjer.
- 2.10. Dette krav bør tænkes sammen med energimærkningsordningen. Energimærkningsordningen (EMO) synliggør bygningers energiforbrug og indsamler en lang række data om bygningen. Fremadrettet er der dog behov for at bruge energimærkningen mere aktivt til at give et mere opdateret og dynamisk overblik over hele kommunens bygningsportefølje. Herunder kan EMO-data bruges til at udarbejde udbud til konkrete renoveringsopgaver ved at bruge opdaterede data. Værdien af samtidige forbedringer i vedligeholdelse og indeklimate skal medregnes.
- 2.11. Det foreslås, at der sker en kompetenceudvikling af de kommunale ansatte i forhold til energistyring. Hvis kommunerne pt. ikke selv har tilstrækkelig kapacitet inden for energistyring, kan kommunerne alternativt indhente tilbud fra private aktører, som kan understøtte kommunens indsats.

Datastyring og benchmark

- 2.12. Data er et vigtigt grundlag for energiledelsesarbejdet. Alle data fra forsyningselskaber bør samles centralt med digital adgang og i hensyn til GDPR, hvor

bygningsejerne kan få adgang til oplysningerne og have mulighed for at videregive disse data til en tredjepart, der kan understøtte et intelligent og effektivt energiforbrug.

- 2.13. I Aarhus Kommune arbejder de systematisk med databaseret energistyring, hvor de hele tiden har overblik over kommunens enkelte bygningers dataforbrug. Det bør være et krav, at hver enkelt kommune (over fx 10.000 indbyggere) har central databaseret energistyring, som del af deres energiledelse. Det gør det muligt at identificere energispild og derigennem lave en fokuseret indsats.
- 2.14. Da forbedringer af energieffektiviteten ofte sammenkobles med behovet for vedligeholdelse og forbedringer af indeklimaet, bør databanken også omfatte bygningernes vedligeholdelseskvalitet og indeklimastandard, således at den samlede værdi af alle forbedrede parametre (energiforbrug, vedligeholde og indeklima) kan medtages i beslutningen om renovering.
- 2.15. Dataindsamlingen vil også muliggøre en benchmark af kommunernes indsatser. Staten bør derfor understøtte en lettere adgang til energidata til kommunernes eget brug men også, så borgere og virksomheder kan følge kommunernes energiforbrug. Det vil give et naturligt incitament for den enkelte kommune til at optimere sit energiforbrug, og virksomheder vil fx kunne tilbyde nye energiservices til kommunerne. Folketinget vil også få mulighed for målrettet at understøtte de kommuner, der halter bagefter.

Minimum energimærke C inden 2030

- 2.16. Staten og kommunerne bør indgå en aftale om at løfte fra bunden, hvor der sker en systematisk opgradering af bygningsmassen startende med den dårligste, som samtidig ofte også står overfor et behov for renovering af hensyn til bevarelse af bygningens kvalitet og værdi samt forbedring af indeklima. Det samlede mål bør være en kommunal bygningsmasse i god stand, med et godt indeklima, og hvor der ikke er dårlige energimærker (D-G). Fokus på indeklima og kvalitetsforbedring i forbindelse med energirenoveringerne vil sikre, at der billigst muligt sikres fokus på det gode indeklima, der medfører øget koncentration og i folkeskolen vil øge indlæringen.

Anbefaling 2.16. støttes ikke af: Dansk Energi, Dansk Industri

Øgede krav til indeklima

- 2.17. Energimærket bør fremadrettet desuden inkludere indeklimaparameter som dagslys, luftkvalitet, termisk komfort og støj samt angivelse af udluftningsmuligheder, som er vigtige parametre for at sikre en ikke bare energieffektiv, men også sund performende bygningsmasse.
- 2.18. Det er vigtigt, at borgere gøres opmærksomme på hvilken stand deres daginstitutioner, skoler og potentielle arbejdsplads performer på energimærkningen og på indeklimaet. Det kan gøres enten fysisk ved bygningens indgang eller online.
- 2.19. Der bør ligeledes stilles krav til indeklimaet ved renovering som ved nybyg. Dette kunne fx ske ved henvisning til nogle af de allerede udarbejdede europæiske standarder i relation til bygningsdirektivet.

2.20. Kommunerne bør udarbejde indeklimahandlingsplaner, som indeholder tiltag til løbende forbedring af indeklimaet i kommunens skole og institutioner mm. Ofte er det endvidere billigst ved renovering samtidigt at optimere både kvalitet, energiforbrug og indeklima.

2.21. Der bør indføres krav til indeklimaet for den eksisterende offentlige bygningsmasse og føres tilsyn med indeklimaet i de kommunale institutioner, så vi sikrer sunde forhold for bl.a. vores kommunale ansatte, børn i skolerne og ældre på plejehjem.

Anbefalinger, de enkelte kommuner selvstændigt kan aktivere i civilsamfund og erhvervsliv

2.22. Udover de landsdækkende nationale anbefalinger peger Energisparerådet også på en række tiltag, hvor de enkelte kommuner kan spille en aktiv lokal rolle igennem inspiration, information og partnerskaber at få aktører i deres egne kommuner til at bidrage til energieffektiviseringen af energiforbrug inden for kommunens geografiske afgrænsning. Det kan eksempelvis ske ved følgende beskrevne tiltag.

Etablere klimaalliancer i kommunen

2.23. Kommunerne bør etablere klimaalliancer eller deltage i nuværende klimapartnerskaber, hvor der er mulighed for at facilitere bredere partnerskaber, hvor lokale virksomheder, civilsamfund og uddannelsesinstitutioner mødes med kommunen. Her kan fastsættes fælles mål, spares og løftes i flok på tværs af aktører.

2.24. Erfaringer fra bl.a. Sønderborg (Project Zero), Energi på tværs for hovedstads-kommunerne, Fyn 2030 - sammen om en bæredygtig fremtid, Århus Kommune, Roskilde Kommune mfl., er, at kommunerne kan spille en central rolle i forhold til at få de lokale erhvervsvirksomheder herunder SMV'er engageret i bæredygtighed og at reducere energiforbruget.

2.25. Kommunerne kan facilitere og nudge energirenovering og energieffektiviseringstiltag så borgere og virksomheder motiveres til at deltage i forskellige initiativer.

2.26. Kommunerne kan desuden stå for uddannelse af lokale håndværkere og etablere netværk.

Klimaplaner for forsyningsselskaber

2.27. Kommunerne er repræsenteret i de forskellige typer af forsyningsselskaber, der står for vand, varme, energi og affaldshåndtering. Der er store CO₂-reduktionspotentialer i disse selskaber, hvor kommunerne skal forholde sig aktivt til deres rolle og repræsentation i forsyningsselskaberne. Derfor bør alle kommuner udarbejde klimaplaner, der kan bidrage til at gøre selskaberne grønnere.

Etablere lokalt klimahus

2.28. Der mangler fortsat udbredelse af viden om potentialerne i energirenoveringer. Derfor kan der etableres et lokalt klimahus, der kan yde gratis rådgivning om energiforbrug og indeklima og samle lokale aktører indenfor energieffektivisering.

Energi- og klimaplaner

- 2.29. Alle kommuner bør udarbejde strategiske energi- og klimaplaner med klare mål og tydelige beskrevne tiltag til, hvordan den enkelte kommune kommer i mål med de definerede mål. De første 20 pilotkommuner i DK2020-projektet forventes således alle at have udarbejdet en klimaplan for deres geografiske område inden sommer 2021. De næste 46 kommuner i regi af DK2020 er startet op på samme arbejde og sidste ansøgningsrunde startede op i april 2021.
- 2.30. Kommunerne bør ligeledes gennem strategisk energiplanlægning og sektorkobling koordinere strategiske beslutninger om energiforbrug og energiforsyning inden for kommunernes geografiske område med alle relevante aktører på området (forsyninger, netselskaber, virksomheder, borgere, brancheforeninger, organisationer mv.). I dag er der ingen, der har den opgave.
- 2.31. Hvis vi skal nå 70 % reduktionsmålsætningen i 2030 og lykkedes med den omfattende omstilling, er det nødvendigt med klare rammer og langsigtede strategiske planer for, hvor vi udbygger energi/varmenettet og elnettet, og hvordan vi udnytter energien på den mest optimale måde, så vi undgår suboptimering. Samtidig giver det mulighed for sammen med de relevante parter at planlægge for nye teknologier og planer, fx power-to-x, energilager, ladestandere mv.

3. Kilder

- Dansk Byggeri, Byggeriets Energianalyse 2019: https://www.danskindustri.dk/siteassets/di-dansk-byggeri/analyse-og-politik/klima-energi-og-baredygtighed/baredygtighed/baredygtig-energi/klausuleret-byggeriets-energianalyse_2019_samlet.pdf
- Ministersvar af daværende Indenrigsminister, Astrid Krag, d. 17/1 2020: Energirenoveringer, anlægsloft og lånebekendtgørelsens deponeringsregler

Energisparerådet har ønsket, at rådgivningen til ministeren bliver så konkret som mulig, set i lyset af at mange emner har en højaktuel relevans under en særdeles stram tidsplan. Rådets anbefalinger skal læses som retningsgivende for det videre arbejde, men bør suppleres med en grundigere konkretisering, herunder med inddragelse af interessenter, forud for fremtidig politisk beslutningstagen.